

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Järjestöjä, etenkin antiracistisia, yhdenvertaisuutta edistäviä ja eri vähemmistöryhmiä edustavia, tulisi kuulla eri toimintojen suunnittelun alkuvaiheessa esim. kuulemisten kautta, jotta niiden näkemykset huomioidaan alusta asti. Yksittäisten toimenpiteiden suunnittelussa fokusoidummat suunnittelutyöpajat tai muut vastaavat fasilitoidut yhteistyömuodot voivat olla kannatettavia.

Sateenkaarijärjestöt tulisi osallistaa työhön, tämä tarkoittaa niin sateenkaariteemojen kanssa laajasti työskentelevien järjestöjen kuin trans- ja intersukupuolisten ihmisten järjestöjen osallistamista. On tärkeä huomioida, että monilla keskeisillä järjestöillä on vähän tai ei ollenkaan työntekijöitä ja ne tarvitsevat riittävästi aikaa varautua kuulemisiin, lausuntopyyntöihin tai tilaisuuksiin osallistumiseen. Huomattava on, että isot leikkaukset mm. ihmisoikeus-, nuoriso- ja sote-alan järjestöjen avustuksiin heikentävät niiden mahdollisuuksia osallistua toimenpideohjelmaan liittyvään yhteistyöhön. Vaarana on, että niiden edustamien väestöryhmien ääni ei kuulu toimenpideohjelman suunnittelussa.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Risteävä ja moniperusteinen syrjintä tulisi huomioida läpileikkaavasti kaikessa syrjinnän ja rasismin vastaisessa ja yhdenvertaisuutta edistävässä toiminnassa.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioiminen eksplisiittisesti sekä erityisesti toimet viharikoksiin ja -puheeseen puuttumiseksi.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Muut kommentit

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Rasismien vastainen ja yhdenvertaisuutta edistävä toiminta tulee olla pitkäjänteistä ja tavoitteellista. Nyt käsiteltävässä toimenpideohjelmassa on monia sinänsä kannatettavia toimenpiteitä, mutta niiden vaikutus jää heikoksi, kun hallitus samaan aikaan tekee heikennyksiä esim. maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden asemaan ja edistää sosioekonomista eriarvoisuutta. Tavoite rasismien vastustamisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä tulisi näkyä läpileikkaavasti eri politiikan aloilla ja hallituksen eteenpäin viemässä lainsäädännössä. Työn lähtökohtana tulisi olla antirasismi ja intersektionaalisuus .

Seta katsoo, että hallitus ei ole riittävällä tavalla sitoutunut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin (sateenkaari-ihmiset) kuuluvien ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseen. Tämä näkyy niin hallitusohjelmassa, yhdenvertaisuudesta annetussa tiedonannossa kuin nyt käsillä olevassa toimenpidesuunnitelmassa. Hallitus ei tunnista ongelmia, joita Suomessa on sateenkaari-ihmisten yhdenvertaisuuden tiellä. Uusimman Euroopan perusoikeusviraston LHBTIQ-kyselyn mukaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kokema häirintä on lisääntynyt huomattavasti, 47 % raportoi kokeneensa häirintää, kun viisi vuotta aiemmin luku oli 32 % . Myös Suomessa asuvien LHBTIQ-vastaajien kokemus sateenkaari-ihmisiin kohdistuvista ennakkoluuloista ja suvaitsemattomuudesta oli lisääntynyt huomattavasti viimeisen viiden vuoden aikana. Saman kyselyn mukaan viharikosten määrä ei ollut vähentynyt. Seta on aiemmin keväällä kertonut , että Pride-tapahtumien järjestäjille tehdyn kyselyn mukaan 2/3 tapahtumista kohdistui viharikoksia tai muita vihaan perustuvia tekoja.

Seta katsoo, että sateenkaari-ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvitaan niin lainsäädännöllisiä kuin politiikkatoimia, joilla purettaisiin rakenteellista rasismia ja eriarvoisuutta. Tämä tulisi toteuttaa laatimalla erillinen sateenkaaripoliittinen toimintaohjelma, jossa määritellään konkreettiset toimenpiteet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi eri elämänalueilla. EU-komissio on laatinut oman LHBTIQ-strategiansa ja sen yhteydessä kannustanut jäsenmaita laatimaan omia kansallisia strategioita. Suomessa tarvitaan kiireellisesti lainsäädäntötoimia kuten intersukupuolisten lasten kehollisen koskemattomuuden turvaaminen kieltämällä ilman lapsen tietoista suostumusta tehtävät sukupuolipiirteitä muuttavat leikkaus- ja hormonihoidot, sukupuolen juridisen vahvistamisen mahdollistaminen alaikäisille, muunsukupuolisten sukupuolen juridinen tunnustaminen ja kaikkien seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun kohdistuvien muutospyrkimysten (ns. eheytystoiminta) kieltäminen. Myös perhepolitiikassa tarvitaan yhdenvertaisuutta edistäviä toimia kuten useamman kuin kahden juridisen vanhemman mahdollistaminen.

Kansainväliset ihmisoikeustoimielimet ovat esittäneet huolensa sekä antaneet suosituksia, jotka eivät näy tässä toimenpideohjelmassa. Viimeisimpänä Suomi on saanut suosituksia YK:n kidutuksen vastaiselta komitealta ja YK:n lapsen oikeuksien komitealta intersukupuolisten lasten kehollisen koskemattomuuden vahvistamiseksi, kidutuksen vastainen komitea esittää huolensa siitä, ettei

alikäisillä ole mahdollisuutta sukupuolen juridiseen vahvistamiseen ja suosittelee Suomea harkitsemaan tämän mahdollistamista

YK:n ihmisoikeuskomitea, joka valvoo kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaa sopimusta, on esittänyt huolensa henkilöihin kohdistuvasta sosiaalisesta leimaamisesta, syrjinnästä ja väkivallasta heidän seksuaalisen suuntautumisensa tai sukupuoli-identiteettinsä perusteella ja suositellut, että Suomi tehostaa toimiaan kaikenlaisen seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän, väkivallan ja sosiaalisen leimaamisen poistamiseksi ja tarjoa tehokkaita oikeussuojakeinoja tällaisten tekojen uhreille. Euroopan neuvoston Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komitea ECRI on myös antanut suosituksia rasistiseen sekä homo- ja transfobiseen vihapuheeseen ja viharikoksiin puuttumiseksi. Suosituksissaan ECRI kehottaa viranomaisia parantamaan tiedonkeruuta vihapuheesta ja -rikoksista mukaan lukien niitä seuranneista oikeusprosesseista ja annetuista tuomioista ja perustamaan instituutioiden välisen työryhmän rasistiseen ja homo- ja transfobiseen vihapuheeseen puuttumiseksi. ECRI suosittelee, että viranomaiset kannustavat julkisia toimijoita ja erityisesti poliitikkoja reagoimaan nopeasti ja tuomitsemaan rasistisen ja homo- ja -transfobisen vihapuheen. ECRI suosittelee lisäksi, että aliraportointiin vastaamiseksi poliisi vahvistaa yhteistyötään haavoittuvien ryhmien mukaan lukien sateenkaariyhteisön kanssa ja osata tätä järjestää yhdyshenkilötoimintaa.

Ihmisoikeustoimielimet ovat antaneet suosituksia myös yhdenvertaisuuden vahvistamiseen sosiaali- ja terveyspalveluissa. YK:n ihmisoikeuskomitea on esittänyt huolensa siitä, että Suomessa transsukupuolisuus luokitellaan edelleen mielenterveyden häiriöksi. Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komitea ECRI on esittänyt huolensa sukupuolen korjaushoitoihin pääsyn ongelmiin ja suositellut, että Suomi perustaisi kolmannen sukupuolenkorjaushoitoja tarjoavan yksikön. Ennen kuin uusi yksikkö saadaan toimintaan, Suomen tulisi ECRI:n mukaan harkita ulkomailla tehtävien sukupuolenkorjaushoitojen kustannusten korvaamista.

Lasten osalta lapsen oikeuksien komitea on suositellut, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten osaamista kohdata sukupuolivähemmistöön kuuluvia lapsia tulee vahvistaa, jotta voidaan varmistaa oikea-aikainen, saavutettava ja laadukas terveydenhoito. Lisäksi Suomen tulee komitean mielestä varmistaa, että lapsen itsemääräämisoikeus ja osallisuus ovat läpileikkaava osa sosiaali- ja terveyspalveluita. Lapsen oikeuksien komitea suosittelee myös, että Suomen tulee vahvistaa lasten ja nuorten yhdenvertaisia mielenterveyspalveluita ja varmistaa, että palvelut huomioivat muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien lasten erityistarpeet, varsinkin ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisen puuttumisen malleissa.

YK:n taloudellisten, sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien komitea (TSS-komitea) suosittelee Suomelle, että kouluissa lisätään tietoa vähemmistöryhmistä, kielletään syrjintä, tarjotaan tarpeellista koulutusta ja ymmärrystä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaeista henkilökunnan keskuudessa.

TSS-komitea suosittelee Suomea kiinnittämään huomiota asunnottomuustilanteeseen myös sateenkaari-ihmisten näkökulmasta ja ennaltaehkäisemään sateenkaari-ihmisten asunnottomuutta tarjoamalla sosiaalista tukea ja varmistamalla syrjimättömyys asuntomarkkinoilla.

Nämä ja muut ihmisoikeustoimielinten antamat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisoikeuksia koskevat suositukset tulisi olla ohjaamassa rasismin vastaista ja yhdenvertaisuutta edistävää toimenpideohjelmaa.

Lukukohtaisia huomioita

Luku 1

Toimenpideohjelman tiivistelmässä todetaan, että toimenpideohjelma käsittelee yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä ja eri syrjintäperusteita, kuten ikää, vammaisuutta ja seksuaalisten suuntautumista ja sukupuolten tasa-arvoa käsitellään läpileikkaavasti toimenpiteissä, jotka perustuvat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien edistämismittavuuksien toimeenpanoon. Tavoite on kannatettava. Seta katsoo, että syrjintäperusteista on tärkeä huomioida eksplisiittisesti myös tasa-arvolain syrjintäkielossa olevat sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu sekä se, että sama koskee kehon sukupuolitettuja piirteitä. Ne kirjattiin lakiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolain uudistuksen kokonaisuudessa 2015. Tiedämme EU:n perusoikeusviraston (2020, vuoden 2024 kyselyn ryhmäkohtaiset tulokset eivät vielä käytettävissä) kyselystä, että 46 % suomalaisista transvastaajista on kokenut syrjintää ja peräti 70 % raportoi kokeneensa häirintää. Kouluterveyskyselystä tiedämme sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokevan huomattavan paljon kiusaamista koulussa (22%) ja syrjintää (62 %) koulussa ja vapaa-ajalla. Sukupuolivähemmistöjen altistuminen syrjinnälle on Suomessa hyvin yleistä. Seta vaatii, että sukupuolivähemmistöihin kuuluvien kohtaama rasismi ja syrjintä tulee huomioida eksplisiittisesti toimenpideohjelmassa.

Luku 3.3

Toimenpideohjelman linjaus yhteiskunnan eriarvoistavien rakenteiden purkamisesta työmarkkinoilla ja muualla yhteiskunnassa on hyvä. Linjaus olisi vahvempi, jos tavoitteeksi kirjattaisiin selvästi rakenteellisen rasismien ja syrjinnän purkaminen ja lähtökohtana olisi antirasismi ja intersektionaalisuus. Seta pitää tärkeänä läpileikkaavaa linjausta lisäpanostuksista nuorten yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen ja peräänkuuluttaa sateenkaarinnuorten huomioimista toimenpiteissä.

Luku 4

Ensimmäisessä luvussa viitataan suomalaisten asenteisiin ihmisoikeuksista ja ajatuksiin syrjinnän toimien tehokkuudesta. EU:n perusoikeusviraston vastikään julkaiseman LHBTIQ-kyselyn tulokset kertovat, että suomalaisten vastaajien usko hallituksen tehokkaaseen toimintaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvien ennakkoluulojen ja suvaitsemattomuuden torjumiseksi on heikentynyt merkittävästi. Vain 31 % uskoo, että hallitus toimii tehokkaasti sateenkaari-ihmisiin kohdistuvien ennakkoluulojen ja suvaitsemattomuuden torjumiseksi, kun viisi vuotta aiemmin luku oli 61%. Seta pitää tärkeänä, että hallitus kiinnittää vahvemmin huomiota rasismia ja syrjintää kokevien väestöryhmien kokemuksiin.

4.1 ja 4.2

Seta pitää myönteisenä, että toimenpideohjelmalle on varattu merkittävä määräraha. Puutteena on, että toimenpideohjelmassa ei kiinnitetä huomiota yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa valvovien ja edistävien keskeisten viranomaisien, kuten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutetun, toimintaresurssien riittävyyteen niiden vastuulla olevien edistämisen- ja valvontatoimien toteuttamiseksi. Valtuutettujen toiminta yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja siihen puuttumiseksi on keskeinen osa rasismien vastaista toimintaa ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Valtuutetuilla on erityistä osaamista mukaan lukien eri vähemmistöihin kuuluvien kokemasta syrjinnästä.

Toimenpiteissä on useita eri toimijoita ml. kansalaisyhteiskuntaa osallistavia tapaamisia. Mm. pyöreän pöydän keskusteluja pääministerin johdolla, dialogeja, järjestöfoorumi ja -tapahtumia. Seta pitää tärkeänä, että pääministeri omalla osallistumisellaan viestii rasismien vastaisen ja yhdenvertaisuuden edistämisen toiminnan tärkeyden. Kansalaisyhteiskunnan, erityisesti järjestöjen, osallistaminen laajasti on keskeistä, jotta osataan pureutua relevantteihin ongelmiin ja tehdä oikeita toimia. Seta esittää kuitenkin huolensa kansalaisjärjestöjen osallistumismahdollisuuksien heikentymisestä mittavien järjestöihin kohdistuvien leikkausten johdosta. Mikäli leikkaukset kohdistuvat yhdenvertaisuuden parissa toimiviin ja eri vähemmistöryhmiä edustaviin järjestöihin, on sillä merkittävä kielteinen vaikutus toimenpideohjelman toteuttamiseen.

4.3

Luku 5

Seta pitää tärkeänä sitä, että ohjelmassa on nostettu nuoret erityiseen fokukseen ja tunnistettu tarve lisätä nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten osaamista rasismien ja syrjinnän tunnistamisessa ja niihin puuttumisessa sekä yleisesti yhdenvertaisuuden edistämässä. Nuorisotyön osalta ohjelma jää hyvin suppeaksi ja yleisluontoiseksi. On hienoa, että toimintaohjelmaan on kirjattu auki nuorisolan toimijoiden tarve tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen tueksi ja ohjaukselle. Toimenpiteissä ei kuitenkaan näy konkreettista vastausta tähän tarpeeseen. Toki ohjelmassa mainitaan VANUPO:n toimeenpanon yhteydessä toteutettava nuorisolan yhdenvertaisuusosaamisen lisääminen, mikä onkin tärkeää.

Seta kaipaava nuorisolan osalta toimenpiteisiin enemmän konkretiaa ja peräänkuuluttaa erityisesti sateenkaarinuorten haavoittuvan aseman tunnistamista. On tärkeää, että niin kasvatus- kuin liikunta- ja nuorisolan toimijat saavat riittävää tietoa ja tukea seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioimiseksi omassa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyössään. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat moniin vähemmistöihin kuuluvat nuoret, kuten rodullistetut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret sekä sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat nuoret. Nuorisolain toimeenpano yhdenvertaisuuden osalta vaatisikin selkeää resurssien kohdentamista, jotta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatua ja toimeenpanoa voitaisiin edistää selvityksessä tunnistettujen tarpeiden mukaisesti.

On hienoa, että ohjelmassa on tunnistettu koulujärjestelmän tarve osaamiselle yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämässä. Kouluilmapiiri on keskeinen osa nuorten ja lasten hyvinvointia. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret korostuvat kouluterveyskyselyssä, kun tarkastellaan koulussa kohdattua väkivaltaa ja kiusaamista. Sateenkaarinuoret kokevat kouluissa kiusaamista myös koulun aikuisten toimesta. Lisäksi sateenkaarinuoret kokevat muita harvemmin, että voivat keskustella kouluissa aikuisen kanssa. Toimenpideohjelmassa esitetään, että "Suunnitellaan ja toteutetaan koko koulutusjärjestelmän kattava tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämisohjelma." Laadittavaan kehittämisohjelmaan on sisällytettävä toimenpiteitä kouluturvallisuuden parantamiseksi erityisesti huomioiden sateenkaarinuorten kokeman syrjinnän ja kiusaamisen vähentäminen. Kouluturvallisuutta edistetään mm. vahvistamalla opettajien ja oppilashuollon ammattilaisten osaamista sateenkaarteemoista ja yhdenvertaisuuden edistämistä. Konkreettisesti sukupuolen moninaisuus tulee huomioida koulussa esimerkiksi mahdollistamalla nimen vaihtaminen Wilmaan oppilaan ilmoituksella sekä opettajien velvoittaminen koulun taholta käyttämään oppilaista heidän kertomaansa nimeä, vaikka nimi ei aina vastaisi henkilöpapereiden virallista nimeä. Kouluturvallisuuden lisääminen on myös nuorten oma toive, ja esimerkiksi Helsingissä nuoret äänestivät osallistavassa budjetoinnissa toteutettavaksi kaikille kouluille

sateenkaarityöpajat. Tiedontarve on siis tunnistettu, ja sen täyttämiseen on myös olemassa valmiita malleja.

Seta pitää hyvänä harrastamisen Suomen mallin osalta kirjausta, että valmentajien ja ohjaajien yhdenvertaisuusosaamista kehitetään. Kouluterveyskyselyn tuloksista selviää, että sateenkaarinuoret harrastavat liikuntaa muita nuoria vähemmän. Tähän vaikuttaa osaltaan syrjintä ja sen pelko. Liikuntaharrastusten tekeminen saavutettavammiksi nimenomaan sateenkaarinuorille olisikin erittäin tärkeää huomioida tämän toimenpiteen toteuttamisessa. On varmistettava, että niin valmentajien ja ohjaajien koulutuksissa kuin rahoitettavissa hankkeissa on riittävä osaaminen seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden huomioimisesta liikuntaharrastuksissa, jotta sateenkaarinuorten yhdenvertainen oikeus liikuntaharrastuksiin voisi toteutua nykyistä paremmin. Liikuntaharrastuksissa tärkeää on tehokas syrjintään ja häirintään puuttuminen, ei-binääristen harrastajien huomioiminen esimerkiksi pukeutumis- peseytymistiloissa sekä asujen ja varusteiden turhasta sukupuolittamisesta luopuminen.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun osalta Seta haluaa korostaa, että tehtävässä selvityksessä on tärkeää huomioida sukupuoleltaan moninaiset lapset sekä sateenkaariperheiden lapset. On tärkeää, että sukupuolen moninaisuus lapsilla tunnistetaan alusta asti osaksi varhaiskasvatuksen tasa-arvotyötä ja että perheen mahdollinen sateenkaarevuus osataan niin ikään huomioida palveluissa.

Luku 6

Työelämän syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia edistettäessä on huomioitava myös sateenkaari-ihmisten kohtaama syrjintä niin työtä hakiessa kuin työssä ollessa. Erityisesti on huomioitava transihmisten korkeampi alttius kokea syrjintää niin työnhaussa (EU FRA 2019, 21 %) kuin työssä ollessa (EU FRA 2019, 26 %). Työelämän monimuotoisuutta ja yhdenvertaisuutta edistävissä toimenpiteissä tulisikin eksplisiittisesti sisällyttää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien näkökulmia mm. varmistamalla, että ne on koulutussisällöissä, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelua koskevassa videosarjassa ja heitä kuullaan laadittaessa toimintaohjelmaa vaikeassa työmarkkina-asetmassa olevien aseman parantamiseksi.

Luku 7

Rasistisen häirinnän ja väkivallan torjumisen osalta toimenpideohjelma on suppea, eikä siinä tunnisteta ongelman laajuutta. Sinänsä valitut toimenpiteet ovat varmasti hyödyllisiä, mutta silmiinpistävää on esim. poliisiin ja oikeuslaitokseen liittyvien toimenpiteiden puute. Rasistisen häirinnän ja väkivallan osalta käsitellään eksplisiittisesti vain muutamia väkivallalle ja häirinnälle altistuvia ryhmiä, lähinnä eri uskontoihin kuuluvia. Toimenpiteissä tulee huomioida laajemmin eri rodullistetut väestöryhmät mukaan lukien afrikkalaistaustaiset ja romanit sekä ruotsin- ja venäjänkieliset. Viharikokset kohdistuvat myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluviin sekä vammaisiin. YK:n kidutuksen vastainen komitea on vastikään esittänyt huolensa viharikosten kasvusta ja mm. siitä, että niin harva viharikosilmoitus johtaa syytteesen. Komitea on antanut useita suosituksia tilanteen parantamiseksi, jotka tulisi huomioida rasistisen häirinnän ja väkivallan torjumisessa.

Luvun alussa todetaan oikeusministeriössä aiemmin tehty työ viharikoksiin ja vihapuheen torjumiseksi. Tämä työ on ollut merkittävää ja sillä on mm. vahvistettu tietoisuutta sateenkaari-ihmisiin kohdistuvista viharikoksista ja -puheesta poliisin ja oikeuslaitoksen piirissä ja madallettu vihatiedoista raportoimisen kynnyistä. Seta katsoo, että työ on kuitenkin vasta alussa ja sitä tulee

jatkaa pitkäjänteisesti. Muun muassa tämän, pääasiassa EU:n hankerahoituksella tehdyn työn pitkäjänteinen resursointi tulisi varmistaa.

Sateenkaari-ihmisiin kohdistuvat viharikosten määrä ei EU:n perusoikeusviraston kyselyn mukaan ole laskenut ja sateenkaari-ihmisiin kohdistuva häirintä on lisääntynyt merkittävästi.

Poliisiammattikorkeakoulun viharikosraportoinnissa sateenkaari-ihmisiin kohdistuvien rikosten määrä on kasvussa. Vaikka hyvin pientä myönteistä kehitystä on nähtävissä raportoinnissa viranomaisille, on aliraportointi vielä kuitenkin erittäin merkittävää, EU:n perusoikeusviraston mukaan alle 20 % raportoi kohtaamastaan väkivallasta poliisille.

Lukuun 7.1 on kirjattu toimenpiteitä, jotka liittyvät uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien tietoisuuden lisäämiseksi oikeussuojakeinoista sekä uskontokuntiin kuuluvien kokemuksia yhdenvertaisuudesta. Nämä toimenpiteet kaipaavat intersektionaalisen lähtökohdan niin että pystytään keräämään myös eri uskonnollisiin vähemmistöihin ja uskontokuntiin kuuluvien sateenkaari-ihmisten näkökulmia. Työ edellyttää ehdottomasti uskonnollisuuden ja hengellisyyden teemojen parissa työskentelevien sateenkaaritoimijoiden osallistamista.

Luku 8

Seta pitää tervetulleena toimia ihmisoikeustietoisuuden ja yhdenvertaisuusosaamisen vahvistamiseksi valtioneuvoston piirissä. Seta pitää tärkeänä, että kaikessa tässä toiminnassa eksplisiittisesti mainitaan seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja kehon sukupuolitettuihin piirteisiin liittyvä syrjintä ja yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen.

Aikomusta käsitellä kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten Suomelle antamia ratkaisuja, päätelmiä ja suosituksia valtioneuvostossa vuosittain on hyvä. Seta pitää tärkeänä, että tähän prosessiin sisältyy myös vuoropuhelu eduskunnan kanssa.

Erilaisiin koulutuskokonaisuuksiin on eksplisiittisesti sisällytettävä seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun ja kehon sukupuolitettuihin piirteisiin liittyvät yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymykset. On myös huolehdittava, että koulutus on velvoittavaa, jotta sillä on laajasti vaikutusta.

Lähteet:

EU:n perusoikeusviraston LHBTIQ-kyselyn tulokset 2024, maakohtaiset tiedot löytyy nettisivuilta: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges#publication-tab-3>

Pride ja vihateot 2023. Seta.

Committee Against Torture. Concluding observations on the eighth periodic report of Finland. CAT.C.FIN.CO.8.

Committee on the Rights of the Child. Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Finland. CRC/C/FIN/CO/5-6.

Human Rights Committee Concluding observations on the seventh periodic report of Finland. CCPR/C/FIN/CO/7.

ECRI Report on Finland (fifth monitoring cycle). CRI(2019)38.

Committee on Economic, Social and Cultural Rights. Concluding observations on the seventh periodic report of Finland. E/C.12/FIN/CO/7.

Tutkimuksesta tiiviisti 13/2024 Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9-luokkalaisten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019–2023.

Jenita Rauta, Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2022. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 3

Tarjamo Kerttu
Seta ry